DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

23. marts 2000 *

I sag C-246/98,

angående en anmodning, som Arrondissementsrechtbank, Arnhem (Nederlandene), i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

Berendse-Koenen M.G. en Berendse H.D. Maatschap

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (EFT L 109, s. 8), som ændret ved Rådets direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988 (EFT L 81, s. 75), og vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.C. Moitinho de Almeida, og dommerne C. Gulmann (refererende dommer) og J.-P. Puissochet,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: ekspeditionssekretær H.A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— den nederlandske regering ved assisterende juridisk konsulent M.A. Fierstra, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den irske regering ved Chief State Solicitor M.A. Buckley, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved H. van Vliet, Kommissionens Juridiske Tjeneste, og M. Shotter, der er udstationeret som national ekspert ved Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 27. oktober 1999 er afgivet mundtlige indlæg af Berendse-Koenen M.G. en Berendse H.D. Maatschap ved advokat L.J.L. Heukels, Haarlem, af den nederlandske regering ved M.A. Fierstra, af den irske regering ved M.A. Buckley, bistået af C. Daly, Office of the Attorney General, og P. Charleton, SC, og D. Barniville, BL, og af Kommissionen ved H. van Vliet,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 13. januar 2000,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 2. april 1998, indgået til Domstolen den 9. juli 1998, har Arrondissementsrechtbank, Arnhem, i medfør af EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF) forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets direktiv 83/189/EØF af 28. marts 1983 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (EFT L 109, s. 8), som ændret ved Rådets direktiv 88/182/EØF af 22. marts 1988 (EFT L 81, s. 75, herefter »direktiv 83/189«), og vedrørende fortolkningen af EF-traktatens artikel 30 og 36 (efter ændring nu artikel 28 EF og 30 EF).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en straffesag mod Berendse-Koenen M.G. en Berendse H.D. Maatschap, som er tiltalt for at have holdt kvæg, der har fået indgivet stoffer med sympatomimetisk virkning med indhold af clenbuterol.

3 I henhold til traktatens artikel 30 er kvantitative indførselsrestriktioner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning forbudt mellem medlemsstaterne. I medfør af traktatens artikel 36 er forbud eller restriktioner vedrørende indførsel, som er begrundet i hensynet til beskyttelse af menneskers og dyrs liv og sundhed, tilladte, når de hverken udgør et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne.

4 Direktiv 83/189 har til formål at forhindre tekniske hindringer for vareudvekslingen inden for Fællesskabet, der skyldes forskelle i de nationale lovgivninger. Der er med henblik herpå fastsat en procedure, hvorefter medlemsstaterne er forpligtet til at give Kommissionen forudgående meddelelse om tekniske standarder og forskrifter.

5 Rådets direktiv 86/469/EØF af 16. september 1986 om undersøgelse af dyr og fersk kød for restkoncentrationer (EFT L 275, s. 36) har ifølge tredje og fjerde betragtning til formål at fremme frie varebevægelser ved at tilnærme medlemsstaternes forskelligartede regler, som medfører hindringer for EF-samhandelen og konkurrencefordrejning inden for den fremstillingsvirksomhed, der er omfattet af fælles markedsordninger. Ifølge niende betragtning har direktivet navnlig til formål at indføre fælles kontrolforanstaltninger til at fastslå og fjerne årsagen til restkoncentrationer i dyr og fersk kød og at sikre, at kød, hvori der konstateres restkoncentrationer, som overstiger det tilladte niveau, ikke anvendes til konsum. I henhold til artikel 9, stk. 3, litra b), i direktiv 86/469 skal de kompetente myndigheder drage omsorg for, »at der nedlægges forbud imod, at dyrene afsættes til konsum eller foderbrug, såfremt der ved undersøgelsen [af en officiel prøve] påvises tilstedeværelse af forbudte stoffer«.

6 I bilag I til direktiv 86/469 opregnes de restkoncentrationsgrupper, der falder ind under direktivets anvendelsesområde. Clenbuterol er omfattet af punkt B: »Særlige grupper«, gruppe I: »Anden medicin«, undergruppe c): »Anden veterinærmedicin«.

7 Verordening stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) af 1991 (bekendtgørelse om stoffer med sympatomimetisk virkning, herefter »bekendtgørelsen«), som er udstedt af direktionen for Produktschap voor Vee en Vlees (offentligt organ vedrørende kvæg og kød) og godkendt af landbrugsministeren, indeholder i artikel 1 en definition af stoffer med sympatomimetisk virkning. Det er uomtvistet, at clenbuterol hører til disse stoffer.

8 Det bestemmes i bekendtgørelsens artikel 2: »Det er forbudt i fedekvæg, som er mere end 14 uger gammelt, at indgive veterinærmedicinske præparater med sympatomimetisk virkning, som indeholder clenbuterol, eller at give tilladelse til indgivelse af disse præparater i det nævnte fedekvæg.«

9 I bekendtgørelsens artikel 3, stk. 1, hedder det: »Det er forbudt at holde eller opstalde, købe eller sælge fedekvæg, som i strid med artikel 2 har fået blevet indgivet de heri omhandlede stoffer med sympatomimetisk virkning.«

10 Der blev i urinprøver fra kvæg, som befandt sig på de tiltaltes bedrift, konstateret en forekomst af clenbuterol. Anklagemyndigheden indledte herefter straffesag mod dem for overtrædelse af bekendtgørelsen.

11 Under retsmødet i sagen gjorde de tiltalte med henvisning til dom af 30. april 1996 (sag C-194/94, CIA Security International, Sml. I, s. 2201) for det første gældende, at bekendtgørelsen ikke kunne tages i betragtning, da den ikke var blevet anmeldt til Kommissionen.

12 For det andet gjorde de gældende, at den omstændighed, at lægemidler, der indeholder clenbuterol, er tilladt i visse medlemsstater, udgør en konkurrencefordrejning, der er forbudt i henhold til fællesskabsretten.

13 I denne henseende har Arrondissementsrechtbank, Arnhem, konstateret, at de grundlæggende fællesskabsbestemmelser om stoffer med anabolisk virkning, hvortil clenbuterol hører, på tidspunktet for udstedelsen af den omhandlede bekendtgørelse fandtes i Rådets direktiv 81/851/EØF af 28. september 1981 om

indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om veterinærmedicinske præparater (EFT L 317, s. 1), som ændret ved Rådets direktiv 90/676/EØF af 13. december 1990 (EFT L 373, s. 15). Da der ifølge dette direktiv gælder en særlig ordning for præparater med anaboliske egenskaber, men det ikke indeholder et forbud mod enhver omsætning af kvæg og kød, hvortil der er benyttet præparater med anabolisk virkning, må retten tage stilling til, om bekendtgørelsens artikel 2 og 3 udgør en hindring for de frie varebevægelser som omhandlet i EF-traktatens artikel 30.

14 Arrondissementsrechtbank har herefter besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Indeholder den nederlandske bekendtgørelse af 1991 om stoffer med sympatomimetisk virkning, nærmere bestemt bekendtgørelsens artikel 2 og 3, tekniske forskrifter, der ifølge artikel 8 i direktiv 83/189/EØF, således som dette direktiv var affattet på tidspunktet for bekendtgørelsens ikrafttræden, forud skulle anmeldes til Kommissionen?

2) Indeholder den nederlandske bekendtgørelse af 1991 om stoffer med sympatomimetisk virkning, nærmere bestemt bekendtgørelsens artikel 2 og 3, bestemmelser, som efter EF-traktatens artikel 30 indebærer hindringer for de frie varebevægelser?«

15 Ved skrivelse af 11. juni 1999 har den forelæggende ret givet Domstolen meddelelse om, at retten i lyset af dommen af 11. maj 1999 (forenede sager C-425/97, C-426/97 og C-427/97, Albers m.fl., Sml. I, s. 2947) ikke vil fastholde sit første spørgsmål.

16 Der skal herefter tages stilling til besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt traktatens artikel 30 er til hinder for en national bestemmelse som den, der er fastsat i bekendtgørelsens artikel 3, stk. 1, sammenholdt med artikel 2.

17 Berendse-Koenen M.G. en Berendse H.D. Maatschap har gjort gældende, at clenbuterol er et stof, der benyttes i visse veterinærmedicinske præparater såsom Ventipulmin, der i behandlingsøjemed gør det muligt at bekæmpe visse særlige sygdomme hos kvæg effektivt. Ifølge sagsøgerne har det kvæg, der var genstand for undersøgelsen, modtaget denne type behandling. Tilstedeværelsen af clenbuterol i de udtagne urinprøver skyldes derfor, at dette præparat er blevet benyttet til bekæmpelse af den sygdom, som disse dyr led af.

18 Desuden har de anført, at bekendtgørelsen forbyder anvendelse af denne type veterinærmedicinske præparater, hvorimod andre medlemsstater ikke har udstedt et tilsvarende forbud. Denne ulige behandling af nederlandske erhvervsdrivende i forhold til andre erhvervsdrivende inden for Fællesskabet skaber således konkurrencefordrejninger, der er forbudt i henhold til fællesskabsretten.

19 Den nederlandske regering har anført, at foranstaltningerne under alle omstændigheder er berettigede i henhold til traktatens artikel 36, da bekendtgørelsens bestemmelser er nødvendige for effektivt at beskytte menneskers sundhed.

20 Den irske regering har anført, at bekendtgørelsen ikke med rimelighed kan anses for at udgøre en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ restriktion. Bekendtgørelsens bestemmelser vedrører indgivelse af clenbuterol i

kvæg samt hold og salg af kvæg eller kød af kvæg, der har fået indgivet clenbuterol. Bekendtgørelsen har ingen indvirkning på indførsel af clenbuterol.

21 Kommissionen har anført, at denne sag ikke drejer sig om, at en medlemsstat har truffet en ensidig foranstaltning. Direktiv 86/469 forpligter Kongeriget Nederlandene til at træffe alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at dyr, hvori tilstedeværelse af forbudte stoffer påvises, ikke kan markedsføres. Bestemmelserne i direktiv 86/469 udstedes således ikke af hver medlemsstat til beskyttelse af dennes særlige interesser. Følgelig kan sådanne foranstaltninger ikke anses for ensidige foranstaltninger, der hindrer samhandelen, men skal snarere anses for tiltag til fremme af frie varebevægelser, idet de navnlig fjerner hindringer, der kunne være en følge af nationale foranstaltninger truffet i overensstemmelse med artikel 36.

22 Det bemærkes i denne henseende, og uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om nederlandske kvægopdrættere kan påberåbe sig traktatens artikel 30, der forbyder hindringer for samhandelen mellem medlemsstaterne, for at modsætte sig, at en nederlandsk bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede finder anvendelse på dem, at det fremgår af tredje og fjerde betragtning til direktiv 86/469, at formålet er at harmonisere kontrolforanstaltningerne for restkoncentrationer og at fastlægge fælles maksimale toleranceværdier for restkoncentrationer i fersk kød, hvor en overskridelse af disse værdier vil medføre et forbud mod at markedsføre det pågældende kød. Direktivet forfølger dermed to formål, idet det skal sikre beskyttelsen af menneskers sundhed og fremme de frie varebevægelser.

23 Desuden skal det bemærkes, at de nederlandske myndigheder ved at udstede et forbud mod at indgive clenbuterol i fedekvæg, som er mere end 14 uger gammelt, og mod at holde, opstalde, købe eller sælge fedekvæg, som har fået indgivet dette stof, har opfyldt de forpligtelser, der følger af direktivet (jf. dommen i sagen Albers m.fl., præmis 23).

24 En national bestemmelse som den, der er fastsat i bekendtgørelsens artikel 3, stk. 1, sammenholdt med artikel 2, udgør derfor ikke en ensidig foranstaltning til beskyttelse af medlemsstatens særlige interesser, men er derimod blevet vedtaget for at efterkomme et direktiv udstedt af Rådet og i Fællesskabets almene interesse (jf. i denne retning dom af 25.1.1977, sag 46/76, Bauhuis, Sml. s. 5, præmis 28 og 29).

25 En bestemmelse som den i hovedsagen omhandlede, hvorved en medlemsstat opfylder sine forpligtelser i henhold til direktiv 86/469, kan ikke anses for en foranstaltning med tilsvarende virkning som en kvantitativ indførselsrestriktion i traktatens artikel 30's forstand.

26 Under hensyn til det foranstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at traktatens artikel 30 ikke er til hinder for en national bestemmelse som den, der er fastsat i bekendtgørelsens artikel 3, stk. 1, sammenholdt med bekendtgørelsens artikel 2.

Sagens omkostninger

27 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske og den irske regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Arrondissementsrechtbank, Arnhem, ved kendelse af 2. april 1998, for ret:

EF-traktatens artikel 30 (nu artikel 28 EF) er ikke til hinder for en national bestemmelse som den, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i Verordening stoffen met sympathico mimetische werking (PVV) af 1991, sammenholdt med artikel 2 i samme Verordening.

Moitinho de Almeida Gulmann Puissochet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 23. marts 2000.

R. Grass

Justitssekretær

J.C. Moitinho de Almeida

Formand for Tredje Afdeling